

Een boekje open over detentie

www.expertisecentrumkind.nl
info@expertisecentrumkind.nl

Ondersteunend materiaal voor kinderen met een ouder in detentie

Als een ouder in de gevangenis belandt, raakt dat het hele gezin, maar misschien nog wel het meest het kind. Kinderen kunnen worstelen met gevoelens van verwarring, schaamte, verdriet of boosheid en vaak vinden ze daar moeilijk woorden voor. Tegelijk zijn kinderen veerkrachtig, nieuwsgierig en hebben kinderen behoefte aan duidelijkheid en houvast. Ook ouders worstelen met vragen: 'vertellen we het wel of niet? En hoe kan ik mijn kind het beste helpen?'

Bij Expertisecentrum K I N D geloven we dat ieder kind het recht heeft om gezien, gehoord én begrepen te worden. Daarom hebben we deze materialenlijst samengesteld. Een overzicht van boeken, werkboeken, filmpjes en andere middelen die kunnen helpen om moeilijke onderwerpen bespreekbaar te maken.

De lijst is bedoeld voor kinderen, ouders, opvoeders, leerkrachten, hulpverleners en familieleden die het kind willen steunen. Van voorleesboeken voor de allerkleinsten tot leesverhalen voor jongvolwassenen. Van creatieve werkvormen tot eerlijke portretten van andere kinderen, er is voor elke leeftijd en situatie iets passends te vinden.

Sommige boeken leggen uit wat een gevangenis is. Andere geven ruimte aan fantasie of laten zien dat je niet de enige bent. Ook staan er werkboeken in om kinderen aan te moedigen om gevoelens op papier te zetten of gesprekken op gang te brengen. Alle materialen op deze lijst helpen kinderen om grip te krijgen op wat er gebeurt en bieden troost, herkenning en perspectief.

We hopen dat deze lijst mag bijdragen aan meer openheid, begrip en verbinding voor kinderen en hun ouders.

Voorlees- en informatieboeken

Jouw Routekaart

Hoe kun je met een kind bespreken hoe een gevangenis er uit ziet? Met Jouw Routekaart! Expertisecentrum K I N D heeft deze routekaart ontwikkeld met kinderen voor kinderen die op bezoek gaan bij hun ouder in de gevangenis. Via [Jouw Routekaart](#) ontdek je aan de hand van foto's en uitleg hoe een bezoek in de gevangenis werkt en wat je kan verwachten. De Routekaart is ook in het [Engels](#) verkrijgbaar.

Ik ga naar papa

[Ik ga naar papa](#) (4 – 10 jaar) is een therapeutisch kinderboek voor basisschoolkinderen, geschreven door Martine Delfos. Het boek is bruikbaar om het gesprek te openen over de detentie van een ouder. In het boek wordt het verhaal verteld over Elvira die eerst niet weet waar haar vader is. Uiteindelijk komt ze erachter dat haar papa in de gevangenis zit en mag ze op bezoek. Ook bevat het boek informatie voor ouders over het gedrag van kinderen in lastige situaties en tips hoe je hier mee om kunt gaan. Het geeft ook informatie over enkele hulporganisaties en hoe het er in de gevangenis aan toe gaat.

Een mama in de gevangenis | Een papa in de gevangenis

Alle kinderen hebben behoefte aan duidelijkheid over waar hun (groot-)ouder nu is, wat voor plek dat is en hoe het daar met hem gaat. Voor ouders en professionals kan het lastig zijn om hierover met een kind in gesprek te gaan. Daarom zijn er boeken die bij zo'n gesprek kunnen helpen. Voor jonge kinderen is er bijvoorbeeld *Een mama in de gevangenis* en *Een papa in de gevangenis* (tot 6 jaar) Je kan deze boeken bestellen bij [Humanitas](#). Je vindt de ingesproken versie van [mama in de gevangenis](#) en [papa in de gevangenis](#) op Youtube.

Altijd papa

Het boek Altijd papa bestaat uit korte verhalen uit het leven van een kind wiens vader in de gevangenis zit en is ook geschikt voor kinderen van 6-12 jaar. Je bestelt het boek via [Humanitas](#).

Voorlees- en informatieboeken

Vast

Jim zijn vader zit in de gevangenis. Hij praat er niet over, omdat hij zich schaamt. Ook is hij boos op zijn vader. Als Jim erachter komt dat hij niet de enige is op school met familie in de gevangenis, verandert alles. Ook vind je in dit boek een lijst met tips. Dit boek is geschreven door Annie van Gansewinkel en [online te bestellen](#). Het boek is geschikt voor jongens en meiden vanaf 12 jaar oud en is uitgegeven door de uitgeverij 'Eenvoudig Communiceren'. Het boek heeft ook een lesbrief!

Achter de muur

Als iemand die je dierbaar is in de gevangenis belandt, is het moeilijk om daarover te praten. Het maakt je heel erg verdrietig. Toch is er altijd wel een sprankje hoop. Dat blijkt als Joost erachter komt dat zijn vader in de gevangenis zit. Hij ziet de toekomst somber in, tot dat hij de straatmuzikant Kristiaan leert kennen. Het boek '[Achter de muur](#)' van Linda Mieghem is geschikt voor kinderen vanaf 10 jaar oud.

Vast

Het boek '[Vast](#)' geschreven door Leanne van Spronsen is geschikt voor kinderen vanaf 9 jaar oud. Het boek laat de worsteling zien van een kind met zijn gevoelens na de boodschap van een ouder in detentie. Het boek gaat over Stijn. De vader van Stijn heeft een nieuwe baan. Er is geld voor een vakantie en voor nieuwe voetbalschoenen. Hij vindt het wel vreemd dat zijn ouders niet komen kijken bij zijn voetbaltoernooi. Dan komt zijn vader met een bericht waardoor zijn wereld op zijn kop komt te staan. Stijn weet zeker dat niemand dit mag weten.

Mijn vader zit vast

Linna moet met haar moeder en broertje verhuizen naar een flat in de stad, want haar vader komt in de gevangenis terecht. Ze mist haar vriendin uit het dorp waar ze eerst woonde en mist natuurlijk haar vader. Linna ziet er vreselijk tegenop om in de gevangenis op bezoek te gaan. Ook wil ze graag geheimhouden dat haar vader vastzit. Dit boek is geschreven door Marleen Schmitz en [online verkrijgbaar](#) voor kinderen van 10 tot 12 jaar.

Voorlees- en informatieboeken

Vast Humanitas

Het boek *Vast van Humanitas* bevat 10 portretten van kinderen die vertellen hoe zij de detentie van hun vader of moeder hebben beleefd. Met tips voor kinderen in eenzelfde situatie. Geschikt voor kinderen vanaf 10 jaar oud.

Houvast

Houvast vertellen moeders over hun detentie. Tien moeders vertellen over welke keuzes ze maakten en wat hen kracht geeft. Hun kinderen zijn hun houvast. Het is een uitgave van Humanitas.

Alleen met de Goden

Alex Boogers won in 2016 de Boekhandelprijs met zijn boek alleen met de Goden. De vader van de elfjarige Aaron Bachman slaat op een avond een man neer en komt in de gevangenis terecht. Zijn moeder heeft haar handen vol aan haar eigen verdriet. Het boek bespreekt alle thema's die bij zo'n situatie komen kijken: verstoorde familierelaties, liefde, verlaten en vechten om te groeien.

Als je opeens ergens anders woont

Dit voorleesboek is speciaal voor pleegkinderen en gerealiseerd door het fonds van William Schrikker, Shelley Vos en Alice Faber. Het gaat over het erkennen van emoties die kinderen bij een pleegzorgplaatsing kunnen voelen. Het boekje is bedoeld voor pleegzorgwerkers, pleegouders en jeugdzorgwerkers om voor te lezen aan pleegkinderen. Kinderen van gedetineerden die bij familieleden wonen kunnen er mogelijk ook profijt van hebben. Je kan het voorleesboekje en de bijbehorende handleiding met vertel- en doorpraattips gratis downloaden.

De zweetvoetenman

In een boek vol waargebeurde verhalen brengt Annet Huizing samen met illustrator Margot Westermann de rechtsstaat tot leven. Intrigerende vragen komen aan bod: wat als je per ongeluk de verkeerde vermoordt? Heeft een hond inspraak? Mag je je eigen fiets terugstelen? Mag je liegen tegen de rechter? En waarom bemoeit de overheid zich met hagelslag? Dit boek laat zien dat recht overal is en van iedereen. Het boek is geschikt voor alle leeftijden.

Voorlees- en informatieboeken

Mona mist papa

Mona mist papa is een boek voor jonge kinderen. De schrijfster van dit boek is Griet Feyaerts. Zij schreef dit boek voor haar kinderen, waarvan de vader in detentie zat. Het boek gaat over Mona, zij is verdrietig, omdat zij haar vader mist. Daarom gaat ze op zoek naar een toverdrankje om weer blij te zijn. In haar fantasiewereld vraagt ze raad aan haar knuffelvriendjes.

Kind van de onderwereld

Een ontroerend verhaal van een kind met een gedetineerde vader. In dit boek vertelt Claudia Schoemaker over haar jeugd en haar vader. Ze maakt dramatische situaties mee, maar de liefde voor haar vader maakt veel goed. Het verhaal speelt zich af in de jaren zeventig en tachtig, waarin prostitutie, illegale gokpaleizen, drugs en wapenbezit voor Claudia vanzelfsprekend worden. Dit boek is geschikt vanaf 14 jaar.

Dappere Alex

In het boek Dappere Alex worstelt Alex met zijn emoties nu zijn moeder in de gevangenis zit. Hij stopt zelfs met honkbal. Garrison, die weet hoe het is om een ouder te missen, besluit zijn geheim te delen: zijn vader zit vast. Die herkenning geeft Alex ademruimte. Dankzij Garrison en diens moeder mag Alex zijn eigen moeder bezoeken. In dat gesprek leert zij hem over verlossing, emoties en moed. Uiteindelijk hervindt Alex zijn kracht en keert hij terug naar het team. Het boek biedt herkenning en steun voor kinderen met een ouder in detentie.

Voorlees- en informatieboeken

Family Stranger

Family Stranger is een boek naar aanleiding van een fotoproject wat door middel van foto's en korte, maar veelzeggende teksten, duidelijk maakt hoe kinderen, partners en ouders omgaan met een familielid in detentie. Wiosna van Bon ging in gesprek met families. Zij wil met dit kunstproject laten zien dat de achterblijvende gezinsleden ook veroordeeld zijn en – in hun eigen wereld – de straf mee uitzitten. Met dit boek wil zij bijdragen aan de bewustwording.

Everyone Makes Mistakes, Living with my Daddy in jail

Ga op een hartverwarmende reis met de 10 jaar oude auteur, Madison Strempek. Haar leven verandert totaal als haar vader in de gevangenis terecht komt. Dit Engelstalige boek neemt je mee in haar hartverscheurende verhaal. Hoe houdt ze dit geheim? En hoe vindt ze de kracht om te begrijpen dat iedereen fouten maakt? Het boek gaat over doorzettingsvermogen, vergeving en liefde. Het geeft een interessant kijkje in de gedachtegang van een kind en is niet alleen interessant voor kinderen, maar voor iedereen die op een of andere manier verbonden is met deze doelgroep.

De aap is los

De aap is los verteld het verhaal van Oskar en is geschikt voor kinderen vanaf 10 jaar. Het leven van Oskar is heel normaal, maar daar komt plots verandering in. Door een stomme fout belandt de vader van Oskar in de gevangenis. Iedereen in het dorp praat over de situatie. De eenzaamheid van Oskars moeder zorgt voor een keuze die nogmaals het leven van Oskar op zijn kop zet: de nieuwe vriend van zijn moeder doet zich anders voor dan hij in werkelijkheid is. Wanneer de situatie volledig uit de hand loopt, besluit Oskar dat er maar één persoon is die hem kan helpen. Midden in de nacht vertrekt hij met een touw, schep en met zijn laatste hoop naar de gevangenis. Zal het hem lukken zijn vader te bevrijden?

Waar gaat papa heen?

Het prentenboek 'Waar gaat papa heen?' is speciaal geschreven voor het jonge kind met een ouder in detentie. In het boekje verteld de 6-jarige Lars zijn verhaal. Het boek is geschikt om samen met het kind van ongeveer 6 jaar oud te lezen. Dit boekje helpt je om samen met een kind het gesprek over een ouder in detentie aan te gaan.

Educatieve films

DJI

De Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) heeft een video gemaakt over een jongen waarvan de vader in de gevangenis zit. In dit filmpje laat hij zien wat het betekent wanneer je vader in de gevangenis zit en hoe je toch zo goed mogelijk contact houdt. Ook is er een korte video beschikbaar hoe het bezoek bij je vader of moeder in de gevangenis eraan toe gaat.

Small Talks

De vader van Nienke zit in de gevangenis in Leeuwarden. In deze video laat Nienke zien hoe het gaat als ze hem bezoekt in de Penitentiare Inrichting (PI) Leeuwarden. Het is goed om te weten dat het bezoek in iedere PI er anders aan toe gaat.

Mijn Kind & Ik

In deze korte video vertelt een vader over het programma 'Mijn kind en ik' van Exodus en waarom hij daar graag aan mee wilde doen. De training is gericht op het herstellen en behouden van de band tussen de gedetineerde ouder en het kind.

Als je papa in de gevangenis zit tijdens de coronacrisis

Hoe je een gevangenisstraf beleeft als achterblijvend familielid is een thema waar weinig mensen bij stilstaan. De twaalfjarige Lindsay vertelt over haar vader die 3 jaar in de gevangenis heeft gezeten en nu weer thuiskomt.

Ik zou je graag zien

In de korte film 'Ik zou je graag zien' vertellen kinderen zelf hoe het is om op bezoek te gaan bij hun mama of papa in de gevangenis. Kinderen met een ouder in detentie kampen vaak met gevoelens van angst, schaamte en verwarring. Zonder eerlijke uitleg blijft de gevangenis een mysterie, wat het gevoel van 'anders zijn' kan versterken. De film helpt dit bespreekbaar te maken, thuis, op school en bij hulpverleners.

Brandmerk

De docureeks Brandmerk – Kind van een gedetineerde, uitgezonden door WNL, brengt het leven van kinderen met een gedetineerde ouder op aangrijpende wijze in beeld. De serie laat zien hoe het stigma en de gevolgen van detentie kinderen raken en ook welk positief verschil de aandacht van personen uit de omgeving heeft op het (nu volwassen) kind – een thema dat binnen K I N D centraal staat.

Werkboeken

Vogelvrij

Conny van Tatenhove schreef het boek Vogelvrij, waardoor kinderen op een creatieve manier in gesprek kunnen met een volwassene. Het werkboek helpt bij het verwerken van emoties rondom detentie. Het werkboek is ook in Papiaments en Spaans beschikbaar.

Mama woont even ergens anders | Papa woont even ergens anders

Humanitas gaf de boeken Mama woont even ergens anders en Papa woont even ergens anders uit. Beide voor kinderen in de leeftijd van 4 tot 8 jaar. Door middel van vragen en leuke opdrachten kunnen ouders en professionals in gesprek met het kind. Dit boek is aan te vragen via de gedetineerde ouder voor zijn/haar kind bij Humanitas.

Super Belangrijk Boek

Expertisecentrum K I N D schreef eerder al over het dagboek voor kinderen 'Super Belangrijk Boek'. Auteur van het boek, Kim van Dorst, ontwikkelde een methode om op een laagdrempelige en speelse manier het gesprek aan te gaan met een kind. Hoe ga je het gesprek aan zonder dat het een lastig of zwaar gesprek wordt? Het boek kan als dagboek worden gebruikt door het kind alleen of als invulboek samen met een ouder of hulpverlener. Voor kinderen met een ouder in detentie is het een mooie manier om samen met de gedetineerde ouder de week te bespreken (als daarvoor de ruimte is) of om later samen op terug te kijken. Juist, omdat de ouder zo'n groot gedeelte van de dagelijkse bezigheden mist, kan een kind de tijd vastleggen en dat –als het kind het wil- met de ouder doorspreken. Meer informatie over dit bijzondere boek vind je in het artikel op de website.

Podcast

Podcast Jeugdjournaal: 'Hoe is het als een van je ouders in de gevangenis zit?'

In deze aflevering van de [NOS Jeugdjournaal podcast](#) gaan Bart Tuinman en Pien Leerink op bezoek in de gevangenis van Veenhuizen. Daar werd tijdens deze opname het herfstkamp georganiseerd en spreken ze met de 10-jarige Henry en zijn vader. De vader van Henry zit al 7,5 half jaar in de gevangenis. Samen vertellen ze over hun ervaringen.

Achter de muren

[Achter de muren](#) is een vierdelige podcastreeks van Leo August De Bock en de Koning Boudewijnstichting. Je krijgt een indringende blik in het leven in de centrale gevangenis van Leuven – via gesprekken met mensen die er werken, wonen of begeleiden. Het gaat over menselijkheid, verbondenheid en herstel, achter gesloten deuren. In de afleveringen hoor je onder andere een organisatieondersteuner, familiebegeleiders en een gedetineerde vader.

De podcast is niet speciaal bedoeld voor kinderen, maar zeker waardevol voor ouders, hulpverleners en iedereen die wil begrijpen wat detentie betekent voor gezinnen.

Overig

Gevangenispost

Dit boek is niet geschreven voor kinderen, maar wel de moeite waard om aandacht aan te schenken. Voor het boek [gevangenispost](#) schreven tien schrijvers in detentie met tien gevestigde schrijvers 'buiten' de muren van de gevangenis over en weer. Dit resulteerde in een boek vol verhalen en gedichten die een persoonlijk beeld schetsen van het leven in gevangenschap. K I N D besteedt aandacht aan het boek, omdat het inzicht geeft in de effecten van een gevangenisstraf en ook de ouder-kind relatie centraal stelt. Niet alleen kinderen die hun ouders missen door detentie, maar ook de (soms moeizame) relatie van de gedetineerden met hun ouder komt aan bod.

Voorleesproject in de PI

In PI Alphen aan den Rijn startte enkele jaren geleden het voorleesproject voor gedetineerde vaders. Zij kunnen met hulp van vrijwilligers een video opnemen waarin ze een verhaaltje voorlezen. Hun kinderen kunnen dit thuis bekijken voor het slapengaan. Het project is inmiddels in meerdere gevangenissen beschikbaar. Vraag hiervoor informatie bij de casemanager van de gedetineerde.

